

O *Biblii brzeskiej* – bloczek rocznicowy drugi

Wacław Walecki

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

On the *Brest Bible* – the Anniversary Notebook No. 2

Abstract: The introduction presents the next stage in the research on the *Brest Bible*. It is the result of the conference organized in Brest in 2015, which was a continuation of a symposium that was also held in Brest to commemorate the 450th anniversary of the *Radziwill Bible*. The author presented main avenues of research on the Brest treasure and surveyed the themes of papers delivered by the participants. Their articles are included in the present volume of “Tematy i Konteksty”

Key words: the *Brest Bible*, the *Radziwill Bible*, Brest, Mikołaj the Black Radziwiłł, “Tematy i Konteksty” 4 (9) 2014

Słowa kluczowe: *Biblia brzeska*; *Biblia Radziwiłłowska*; Brześć; Mikołaj Radziwiłł „Czarny”; „Tematy i Konteksty” 4(9) 2014

Kiedy w numerze 4 (9) za rok 2014 „Tematów i Kontekstów” zatytułowanym *Staropolskie i oświeceniowe piśmiennictwo religijne. Tematy – konwencje – tradycja* przedstawialiśmy z moją grupą współpracowników i doktorantów naukową, merytoryczną relację z konferencji w Brześciu poświęconej jubileuszowi 450-lecia *Biblii brzeskiej* – nie sądziliśmy, że niebawem uda się rozwinąć zagadnienia tam poruszane na nieco innym, szerszym polu. Historia bowiem powtórzyła się w roku 2015: nowa konferencja, nowa księga jej materiałów, tak samo niedostępna językowo i fizycznie w Polsce, jak pamiątka sesji poprzedniej. W sposób zatem niemal naturalny zrodziła się potrzeba kontynuowania naszego notatnika, bloczka jubileuszowego *Biblii brzeskiej*.

Nakreślone uprzednio plany badawcze zaczęły przybierać rzeczywisty kształt kolejnych realizacji zadań naukowych. Ukazał się już tom obszernej bibliografii poświęconej temu zabytkowi, obejmującej opracowania polskie, szeroko rozumiane słowiańskie i zachodnioeuropejskie (*Брэсцкая Біблія – унікальны помнік культуры XVI стагоддзя: новыя даследаванні і матэрыялы = Biblia Brzeska – unikatowy zabytek kultury XVI wieku: nowe badania i materiały*, Брэсцкі абласны выканаўчы камітэт, УК «Абласная бібліятэка імя М. Горкага», скл-ад. А. М. Мясняніна, пад агул. рэд. В. Валецкага, Брэст 2015), a kolejna wspomniana konferencja

wzbogaciła naszą wiedzę o dalsze kręgi tematyczne związane z samym radziwiłłowskim wydaniem *Księgi Ksiąg* oraz ze środowiskiem intelektualnym i drukarskim polskiego Brześcia tamtych czasów.

Referaty grupy krakowskiej traktowały m.in. o tym, co jeszcze wcześniej i później wydawano w tej oficynie. Studenckie wystąpienie Aleksandry Kucharskiej, Sylwii Sarzyńskiej i Szymona Zuziaka omówiło stan badań, a właściwie brak badań nad tzw. *Katechizmem brzeskim* z 1553/1554 r., czyli sprzed 10 laty, zanim doszło do edycji *Biblii Radziwiłłowskiej*, pokazując, że jej publikacja nie pojawiła się nagle jak samotne drzewo na pustyni intelektualnej, lecz poprzedzona została burzliwą pracą tamtego środowiska; katechizm ten nie zachował się do naszych czasów w oryginale ani w jednym egzemplarzu, ale szczęśliwie przetrwał w rzadkiej dziś reedycji z roku 1908. Z kolei Justyna Siwiec pokazała, jak tekst przekładu z brzeskiej edycji wykorzystywano ponownie (na przykład przez Falkoniusza) w kolejnych drukach tej oficyny związanych z ówczesnymi polemikami religijnymi. Ja zaś mówiłem o całkiem nowoczesnych metodach PR stosowanych przez Mikołaja Radziwiłła „Czarnego” w zakresie promowania siebie i *Biblii brzeskiej* (w tej kolejności!) w Europie. I jeszcze referat Stanisława Siess-Krzyszkowskiego, uświadamiający, że zachowany do dziś korpus ok. 150–180 egzemplarzy tego druku rozsianych po całym świecie pokazuje ogrom tego przedsięwzięcia edytorskiego, wskazuje na niespotykaną wysokość nakładu docelowego. Zaś wystąpienie Michała Gołębiowskiego omówiło działalność religijną i społeczną Atanazego Brzeskiego jako owoc następującej kilkadziesiąt lat później (1596) unii brzeskiej.